

Közzététel: 2023. január 27.

A tanulmány címe:

A turizmus félelemföldrajza – a belföldi turisták biztonságérzetének dimenziói

Szerző:

TOKODI PANNA

PhD-hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem

E-mail: tokodi.panna@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.20311/stat2023.01.hu0053>

Az alábbi feltételek érvényesek minden, a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) *Statisztikai Szemle* c. folyóiratában (a továbbiakban: Folyóirat) megjelenő tanulmányra. Felhasználó a tanulmány vagy annak részei felhasználásával egyidejűleg tudomásul veszi a jelen dokumentumban foglalt felhasználási feltételeket, és azokat magára nézve kötelezőnek fogadja el. Tudomásul veszi, hogy a jelen feltételek megszegéséből eredő valamennyi kárért felelősséggel tartozik.

1. A jogszabályi tartalom kivételével a tanulmányok a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szerint szerzői műnek minősülnek. A szerzői jog jogosultja a KSH.
2. A KSH földrajzi és időbeli korlátozás nélküli, nem kizárólagos, nem átadható, térítésmentes felhasználási jogot biztosít a Felhasználó részére a tanulmány vonatkozásában.
3. A felhasználási jog keretében a Felhasználó jogosult a tanulmány:
  - a) oktatási és kutatási célú felhasználására (nyilvánosságra hozatalára és továbbítására a 4. pontban foglalt kivétellel) a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
  - b) tartalmáról összefoglaló készítésére az írott és az elektronikus médiában a Folyóirat és a szerző(k) feltüntetésével;
  - c) részletének idézésére – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző(k) megnevezésével.
4. A Felhasználó nem jogosult a tanulmány továbbértékesítésére, haszonszerzési célú felhasználására. Ez a korlátozás nem érinti a tanulmány felhasználásával előállított, de az Sztj. szerint önálló szerzői műnek minősülő mű ilyen célú felhasználását.
5. A tanulmány átdolgozása, újra publikálása tilos.
6. A 3. a)–c) pontban foglaltak alapján a Folyóiratot és a szerző(ke)t az alábbiak szerint kell feltüntetni:
„*Forrás: Statisztikai Szemle* c. folyóirat 101. évfolyam 1. számában megjelent, **Tokodi Panna** által írt, **A turizmus félelemföldrajza – a belföldi turisták biztonságérzetének dimenziói** című tanulmány (link csatolása)”
7. A Folyóiratban megjelenő tanulmányok kutatói véleményeket tükröznek, amelyek nem feltétlenül esnek egybe a KSH vagy a szerzők által képviselt intézmények hivatalos álláspontjával.

Tokodi Panna

A turizmus félelemföldrajza – a belföldi turisták biztonságérzetének dimenziói

The fear geography of tourism – dimensions of domestic tourists' perception of safety

Tokodi Panna PhD-hallgató, Nemzeti Köszolgálati Egyetem
E-mail: tokodi.panna@gmail.com

A tanulmány célja, hogy komplex áttekintést nyújtson a belföldi turisták, valamint a külföldre utazó magyarok biztonságérzetének dimenzióiról egy 500 fős minta alapján. Matematikai-statisztikai elemzések során azonosítottam a válaszadók biztonságérzetében szerepet játszó főbb tényezőket, különös tekintettel az utazás során felmerülő kockázatokra. A kérdőíves adatfelvétel 2019 második felében, a Covid19-világjárvány kitörését megelőzően készült. A vizsgálat eredményei az elméleti vonatkozásokon túl széles tárházat kínálnak a kutatás gyakorlati felhasználásának, feltárva mindazon területeket, ahol államigazgatási szinten is lehetőség nyílik a beavatkozásra. A prevenció feladatok érintik a bűnmegelőzés területét, a környezeti biztonság megteremtését és a fogyasztóvédelmi szabályok még szigorúbb ellenőrzését, betartatását, valamint a pénzügyi/tranzakciós kockázatok kiküszöbölését.

Kulcsszavak: turizmusbiztonság, közbiztonság, turisták, belföldi utazás, kockázatészlelés

The aim of the study is to provide a complex overview of the dimensions of the sense of security of domestic tourists and Hungarians travelling abroad based on a sample of 500 people. Through mathematical-statistical analyses, I identified the main factors that play a role in the respondents' perception of safety, with particular regard to the risks arising during the trip. The survey was conducted in the second half of 2019, before the outbreak of the Covid19 pandemic. In addition to the theoretical aspects, the results of the survey offer a wide range of practical applications for the research, identifying areas where there is an opportunity to intervene at the level of public administrations. Preventive tasks cover crime prevention, environmental safety, more stringent monitoring and enforcement of consumer protection rules, as well as the elimination of financial/transactional risks.

Keywords: tourism safety, public safety, tourists, domestic travel, risk perception

„A biztonság napjainkban olyan mértékben meghatározza egy létező vagy egy potenciális turisztikai desztináció működését, hogy a biztonságfaktorok egyúttal a turizmusipar alapfeltételeiként értelmezhetők” (Michalkó, 2020. 21. o). Az állam legfontosabb szerepe a turizmusbiztonság terén az, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel segítse a nemzetközi és a belföldi turistákat, akiknek a biztonságáért felel (Michalkó, 2020). A biztonság, illetve a turizmusbiztonság szerepe egyre több kutatás alapját adja, vizsgálva a szubjektív biztonságérzetet is. Ugyanakkor a kockázatok azonosítása, az önálló kockázati elemek megjelenítése már jóval korábban vizsgálatok tárgyát képezték, majd egyre inkább beazonosíthatóvá vált a turizmushoz kötődő kockázateszlelés és egyúttal a kockázatkerülő képességgel való összefüggés is.

A turizmusbiztonság napjainkban már túlmutat a turistákat érintő, avagy általuk elkövetett jogsértésekre fókuszáláson. Szükségszerű tehát, hogy számszerű adatok segítségével feltárjuk a belföldi turisták biztonságérzetét befolyásoló dimenziókat, a Magyarországgal kapcsolatban felmerülő kockázati tényezőket, felállítva hazánk turisztikai félelemföldrajzának képét. Elemeztem és értékeltem az utazási döntésben szerepet játszó tényezőket és az észlelt közbiztonsági kockázatok dimenzióját a belföldi turizmus szempontjából. A kutatás során elért eredmények – tekintettel arra, hogy a belföldi turistákat megcélzó turizmusbiztonsági helyzetet értékelő reprezentatív lekérdezést senki nem folytatott – egyrészt segíthetik a turisztikai iparág további célirányos fejlődését, másrészt az államigazgatás, legfőképp a rendvédelem minél inkább célzott bekapcsolódását a belföldi turizmus zavartalan működésének elősegítésére. Továbbá a pénzügyi/tranzakciós kockázatok azonosításával olyan, még megoldásra váró problémák kerülnek felszínre, amelyek kiküszöbölésével tovább növelhető a belföldi és a külföldi turisták biztonságérzete. Szakirodalmi kutatások is alátámasztják, hogy a pénzügyi kockázat az észlelt kockázati típusok sorában az elsők között volt azonosítható, majd kimutathatóvá vált kapcsolata a turisztikai szektorral is. Így ezen elem célzott vizsgálata Magyarország belföldi turizmusa szempontjából aktuális, lévén a pénzügyi tranzakciók – legyenek azok készpénzzel vagy bankkártyával bonyolítottak – megkerülhetetlenek utazásaink során.

1. Irodalmi áttekintés

A biztonság szerepének meghatározása a turizmusbiztonság-kutatókat folyamatosan foglalkoztatja, mivel maga a fogalom meghatározása is bonyolultnak tűnik.

A biztonság létünk alapfeltétele, így a *Gönczöl (1999)* által leírtak, miszerint a (köz-)biztonsághoz való jog állampolgári jog, abszolút helytálló. Ahogyan az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának – 1993. évi XXXI. törvény – 3. cikke is kimondja, „minden személynek joga van az élethez, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz”.¹ Így a mostani vizsgálat során és a szakirodalmi kutatások középpontjában is az ember áll, az emberek szubjektív biztonságérzete. *Boda (2020)* megfogalmazása szerint a 21. században a biztonság mérőfoka az emberek szubjektív biztonságérzetében rejlik, amely az egyénhez fűződik, és „jelentősen befolyásolja az emberi magatartást és viselkedést”. Ilyen, biztonságot befolyásoló tényező lehet a lakókörnyezet, a munkahely, az utazások során felmerülő biztonsági kockázatok, amelyeket az egyén vagy saját maga tapasztal meg, vagy mások elmondásai alapján ítél meg előzetesen. A közbiztonság fokozása a biztonságérzet növelésével, ezáltal a szubjektív biztonságérzet növekedésével is jár (*Balla, 2013*). A szubjektív biztonságérzet és a turizmus kapcsolata így abban is rejlik, hogy maga a turizmus is lehet egyfajta biztonságerősítő tényező.

De mit is jelent ez a gyakorlatban? A turizmus alapja a lakókörnyezetünkől eltérő, új, ismeretlen helyek felfedezése, legyenek azok belföldön vagy külföldön. Mivel a biztonságérzetünket alapvetően befolyásolja az ismeretlentől való félelem, az ismeretlen megtapasztalása (vagyis a turisztikai felfedezés is) növelheti szubjektív biztonságérzetünket. Összességében tehát a mobilitás, a turizmus és a biztonság kapcsolata kimutatható válik (*Bódis–Michalkó, 2017; Molnár–Remenyik, 2019*).

A turizmusbiztonság fontos tényezői, egyfajta alappillérei – a közbiztonság, az egészségbiztonság, a fogyasztás biztonsága, a természeti környezet biztonsága, a műszaki biztonság, a közlekedésbiztonság és az eligazodás/tájékozódás biztonsága – közül a legfontosabbnak a közbiztonság tekintendő (*Bujdosó–Remenyik, 2008; Dávid et al., 2008; Mansfeld–Pizam, 2006*). A kérdéskört az elmúlt évtizedekben számos összefüggésben vizsgálták, többek között kapcsolódását a terrorizmussal, a mobilitással, a szervezett bűnözéssel és a fent említett alappillérek mindegyikével (*Hall et al., 2004; Mansfeld–Pizam, 2006; Michalkó, 2012; Tarlow, 2014; Van Nieker–Pizam, 2015; Birkner et al., 2018*). *Németh (2020)* tanulmányában arra a kérdésre kereste a választ, hogy a külföldi és a belföldi turisták szempontjából biztonságos helynek tekinthető-e Magyarország. Így e tanulmány megallolegezte jelen kutatás relevanciáját is. A vizsgálat módszertana a Dwyer–Kim-modellt vette alapul, így külső és belső biztonsági faktorok mentén történt az elemzés. A külső biztonsági faktorok közül a politikai kockázatok, a terrorista akciók és a természeti katasztrófák, míg a belső biztonsági fakto-

¹ <https://www.coe.int/hu/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version> (Letöltve: 2022. október 16.).

rok esetében a közlekedés, a higiénia-egészségügy és a biztonság, védelem kockázata került a vizsgálatok középpontjába, kiegészülve a bűnügyi tényezők elemzésével (Németh, 2020).

1.1. A kockázatészlelés szerepe

Az empirikus kutatások során a téma kutatói összefüggést kerestek az egyének mindennapi és a turistaként történő viselkedése között, feltárva ezáltal a kockázattűrő képességüket. Vizsgálták egyrészt a kockázatkerülés hatását a turisták úti célokra vonatkozó döntéseire (Nugraha et al., 2016), továbbá azt is (izraeli egyetemi hallgatók körében), hogy a magasabb általános kockázatkerülő képességgel rendelkező egyének turistaként is magasabb kockázatkerülő képességgel bírnak-e (Teitler-Regev-Tavor, 2018). A feltevés az említett kutatás során bizonyosodott. Kimutatták mindemellett, hogy a kockázatkerülés jelentősen megkülönbözteti a turisták úti célokra vonatkozó döntéseit, amelyekre hatással van az előzetes tapasztalatszerzés/élmény is.

Tokodi (2022) tanulmányában a Magyarországra érkező külföldiek turizmusbiztonsággal kapcsolatos percepcióinak vizsgálata során a turizmushoz kötődő kockázatészlelés szerepének azonosításakor korábbi kutatási eredményekre is alapozva (Bigné et al., 2001; Jeng-Fesenmaier, 2002; Reisinger-Mavondo, 2005; Moliner et al., 2006; Bauer et al., 2007; Henderson, 2007; Miguéns et al., 2008; Tarlow, 2014; Garg, 2015) megállapította, hogy fontos az utazási döntésben szerepet játszó kockázatok minél pontosabb felmérése és egyúttal célirányos csökkentése, mivel a turisták az utazási desztinációk kiválasztása előtt a kockázatok minél alacsonyabb szintjét tartják biztonságosnak. A kutatások többségében az észlelt kockázatok definiálása és az azokra adott válaszok mutathatók ki (Cunningham, 1967; Taylor, 1974; Garner, 1986). Az észlelt kockázat típusai közül a kutatások elsőként a pénzügyi és a szocio- és pszichológiai csoportokat azonosították (Cox, 1967). A pénzügyi kockázat típusa a későbbiekben már önálló kockázati elemként jelent meg Jacoby és Kaplan munkásságában (1972), Stone és Grønhaug (1993) pedig azt vizsgálta, hogy e típus milyen befolyással van a teljes kockázatra, a többi kockázati típussal egyetemben (társadalmi, idő, pénzügyi, fizikai, teljesítménybéli és pszichológiai). Egyébiránt a pénzügyi kockázat leginkább a teljes kockázatra volt mérhető hatással. Yang és Nair tanulmányukban (2014) szintén hivatkoztak arra, hogy a kockázatok értelmezése első körben pénzügyi, pszichológiai, elégedettségi és időfókuszú volt, a 2001-es New York-i terrortámadásokat követően került a figyelem középpontjába a fizikai kockázat szerepe is.

A pénzügyikockázat-észlelés kapcsolatát mutatja a turizmussal, hogy azt különböző kutatások alapfeltevései között tartották számon, vizsgálva szerepét és hatását például a szervezett utazások (utazási szerződések), a fizetési-lemondási feltételek kockázata, valamint a nyaralás/vásárlás észlelt kockázata során (Kökény, 2022).

Jelen kutatás a pénzügyi/tranzakciós kockázatészlelés több elemét vizsgálta a készpénzes és bankkártyás fizetések során, aminek relevanciáját mutatja, hogy a bankkártyával kapcsolatos jogsértések mint modern kori bűncselekmények nagy kockázatot jelentenek a turisták számára (Mátyás, 2020). Az elkövetési magatartások között gyakori a bankkártyaadatok megszerzése különféle módszerekkel (pl. ATM-ek, kártyaleolvasók manipulálása). A digitális bűnözés elburjánzását mutatja, hogy az effajta pénzügyi visszaélések gyakran szervezett keretek között valósulnak meg (főként interneten keresztül), közvetlenül is érintve a turisták biztonságát (Tokodi–Ritecz, 2020).

2. Magyarország biztonsági helyzete – a turizmus bűnözés-földrajzi aspektusai

A biztonság értelmezése koronként és szerzőnként változik, általánosan elfogadott biztonságdefinícióval nem rendelkezünk. A biztonság a turizmus vonatkozásában is tág fogalomként értelmezhető, ennél fogva a jogellenes cselekményekkel, a bűnözéssel szembeni biztonság, de a technikai – műszaki értelemben vett – biztonság is érthető alatta, illetve az épített környezet, a fogyasztás, vagy akár az eligazodás biztonsága is idetartozhat (Ernszt, 2018). A biztonság turizmusiparban betöltött szerepe azonban a korábbiaknál jóval nagyobb hangsúlyt kap mind keresleti, mind kínálati oldalon (Marton et al., 2018). A biztonság ezáltal nemcsak az iparág működésére hat, hanem az egyes desztinációkban is meghatározó szereppel bír (Zsarnoczky, 2017). Habár a biztonsági kockázatok jelentős része továbbra is kriminogén jellegű (pl. bűncselekmények, szabálysértések), azonban nemcsak az utazóra, a turistára leselkedhetnek veszélyek, hanem ő maga is lehet veszélyforrás egy-egy adott desztinációban, közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhat a kriminalitás romlásához (Ernszt, 2016).

Jelen állás szerint nincs olyan statisztikai nyilvántartás, amely globálisan mutatná be a turisták által elkövetett jogsértéseket, így a hazai adatbázisok is szerényen csak „külföldi” és „magyar” kategória szerint azonosítják az elkövetőket (pl. a Belügyminisztérium által üzemeltetett Bűnügyi Statisztikai Rendszer nyílt

hozzáférésű adatbázisa²), holott a trendek meghatározásához egyértelmű kriminálstatisztikai adatok szükségesek (*Hautzinger, 2019*), legyen a turista akár elkövető, akár áldozat.

A turisták igen gyakran válnak különféle csalások áldozataivá, amivel sok esetben nincsenek is tisztában. Lehet az egy túlárzott éttermi, kocsmai számla, vagy a taxis utazás igencsak magas tarifája, de olyan esetek is előfordulnak, amikor a turista (vásárlóként) nem azt a minőségű terméket kapja, amit ő egyébként megvásárolni kívánt. De ebbe a körbe tartoznak a bankkártyával elkövetett jogsértések is. Jelen tanulmány ezt a kérdéskört is elemzi, lévén, hogy a pénzügyi tranzakciókkal kapcsolatos félelem utazásaink során (belföldön és külföldön egyaránt) gyakran felmerül (*Madai, 2010, 2011; Mátyás, 2020; Ritecz, 2018*). Itt kell megjegyezni azonban, hogy igen magas a látencia a turisták sérelmére elkövetett bűncselekmények esetében (*Mátyás, 2016; Michalkó, 1996*), holott a turizmusban részt vevők sértetté válása globálisan, éves szinten több 10 millió főre tehető.

A bűnözésföldrajz jelentősége és kapcsolata a turizmussal a közbiztonság metszetében rejlik. A bűncselekmények számának és összetételének alakulása nemcsak helyi szinten meghatározó, hanem társadalmilag is, sőt a nemzetközi megítélésben is hangsúlyos szerepet játszik. Ugyanakkor a turizmussal kapcsolatos térbeli vizsgálatok mellett az időbeliség tanulmányozása is rendkívül fontos (pl. garázdaság, közlekedési balesetek esetében) (*Dávid et al., 2007*). Ugyanis „a biztonságot fenyegető veszélyek – ezek fajtái, intenzitásuk, erősségük – térben és időben jelentős mértékben változnak, nem különben ezek szubjektívalódott érzelmei” (*Mátyás et al., 2020. 568. o.*).

A bűnözés térbeli vizsgálata a közbiztonsági problémák új típusú megoldásának egyik ágense. A hazai kutatók közül első között említendő *Michalkó Gábor (1996)*, aki a *Budapest turizmusának szociálgeográfiai vizsgálata* címmel folytatott kutatási program során a fővárost górcső alá véve vizsgálta a nemzetközi turizmus bűnözésföldrajzát, a turisták sértetté válását. *Kozma Gábor (1997)* a debreceni Nagyerdő rendezési tervének hatásvizsgálata során mutatott rá a bűnözésföldrajz és a településfejlesztés kapcsolatára, *Balázs (2003)* a XV. kerület, míg *Irk (2008)* Budapest és négy másik európai város (Bécs, Hamburg, Amsterdam, Krakkó) bűnügyi földrajzát vizsgálta és javasolt bűnmegelőzési módszereket. Azonban nemcsak városi szinten, hanem az államhatár vonatkozásában is folytattak kriminál földrajzi kutatásokat. Jelentős tanulmány e témában a magyar–ukrán határszakasz elemzése *Ritecz és Sallai (2004)* tollából. *Mátyás, Németh és Ritecz (2020)* pedig a turizmusbiztonság társadalmi és gazdasági összefüggéseinek statisztikai vizsgálata során a 2009–2018 közötti időszakot kutatta, a tekin-

² <https://bsr-sp.bm.hu>

tetben, hogy a hazánkba érkező külföldi turisták számának a növekedése milyen hatással volt a külföldi sértettek számának alakulására. *Banász (2019)* tanulmányában a Numbeo nevű szervezet felmérése alapján mutatja be Magyarország közbiztonságát nemzetközi összehasonlításban. A Numbeo honlapja³ szerint a világ országai között Magyarország bűnözési rátájának szintje „alacsony” („*low*”) besorolást kapott, így nem meglepő módon biztonsági helyzete a „nagyon magas” („*very high*”) besorolási kategóriába került, ahogy a tanulmány erről részleteiben is beszámol.

3. A kutatás módszertana, a minta jellemzői

3.1. A minta jellemzői

Az online kérdőíves vizsgálatba olyan, 18. életévét betöltött belföldi személyeket vontam be, akik a lekérdezést megelőző egy évben turisztikai célból legalább egy vendégéjszakát távol töltöttek otthonuktól. Az 500 magyarországi lakos 46,8%-a férfi, 53,2%-a nő, online panelen (adatbázison) keresztül vállalta, hogy részt vesz a lekérdezésben.

A válaszadók 5,2%-a a 18–24 éves korosztályba tartozik, 40,9%-uk 25 és 44 év közötti, 16,8%-uk a 44–54 éves korosztályba, 19,4%-uk az 55–64 évesek csoportjába tartozik, és 17,8%-uk 65 év feletti. 48,7%-uk egyetemi vagy főiskolai, 46,0%-uk középiskolai, 5,3%-uk alapfokú végzettséggel rendelkezik. Foglalkozásukat nézve a kitöltők több mint fele (58,7%) az állami szférában (23,0%) vagy a vállalati szférában (35,7%) vállal munkát, 23,2%-uk nyugdíjas, 8,5%-uk vállalkozóként dolgozik, 7,0%-uk tanuló (3,2%) vagy háztartásbeli (3,8%), és 2,5%-uk munkanélküliként jelölte magát a lekérdezés időpontjában.

3.2. Módszertan

Természetesen a turista is felelős lehet a tekintetben, hogy olyan helyre utazzon, amely biztonságos, annak közbiztonsági és általános biztonsági helyzete megfelelő. Az előzetes online tájékozódás során idehaza a Konzuli Szolgálat tájékozta-

³ A honlap az adott országban/városban tapasztalható életminőséggel összefüggő indikátorok adatait publikálja, amelyeknek meghatározó eleme a közbiztonság is.
https://www.numbeo.com/crime/country_result.jsp?country=Hungary (Letöltve: 2022. október 13.).

tó oldala,⁴ de egyéb, nemzetközi oldalak is rendelkezésre állnak, például a Numbeo,⁵ ahol a turista is tud nyilatkozni bármely országbeli tapasztalatáról, így segítve az utazókat az általános biztonsági és közbiztonsági helyzetről való tájékozódáshoz. De további, a közbiztonsággal kapcsolatos információkat találhatunk az Eurofound nevű szervezet európai életminőség-felmérései (*European Quality of Life Survey*)⁶ között is.

A Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. Turizmusbiztonság Alprojekt résztvevőjeként lehetőségem volt egy, a magyarországi belföldi turisták turizmusbiztonsággal kapcsolatos attitűdjeit tartalmazó adatbázis összeállításába bekapcsolódni. Az adatbázis lehetőséget kínált arra, hogy egy véletlenszerű mintavétel alapján képet alkothassak hazánk turizmusbiztonságáról (a közbiztonsági dimenziók mentén), a felmerülő kockázati tényezőkről, és további, célirányos vizsgálatok körvonalazására kerülhessen sor.⁷

Az elemzés során a dimenziókat feltáró jellegű, főkomponens-elemzéssel készítettem el. A klasztereket hierarchikus klaszterelemzéssel, Ward-módszer alapján alkottam meg meg, 3-as törésponton. Öt hipotézist állítottam fel a közbiztonság szintjének fontossága és a pénzügyi/tranzakciós kockázatok észlelése kapcsán.

1-es számú hipotézis: a közbiztonsági dimenziók fontossága alapján szignifikánsan meg lehet különböztetni három csoportot (Kockázatkerülők, Közömbösek, Kockázattűrők).

2-es számú hipotézis: a közbiztonsági dimenzió fontosabb a Kockázatkerülők számára, mint a többi csoport számára.

3-as számú hipotézis: a Kockázatkerülők csoportja szignifikánsan magasabb közbiztonsági kockázatot észlelt, mint a nem e csoport tagjai.

4-es számú hipotézis: a Kockázatkerülők csoportja szignifikánsan magasabb pénzügyi/tranzakciós kockázatot észlelt, mint a nem e csoport tagjai.

5-ös számú hipotézis: a közbiztonsági kockázatot veszélyesebbnek észlelik mindegyik csoportban az alanyok, mint a pénzügyi/tranzakciós kockázatot.

A hipotézisek igazolásához varianciaanalízist, páros t-próbát alkalmaztam (*Malhotra–Simon, 2009*). A tesztek erősségének értékeléséhez a *Sajtos és Mitev (2007)* megállapításait használtam, ahol 0,1–0,2 között gyenge erősségű, 0,2–0,7 között közepes erősségű, 0,7–1,0 között erős erejű tesztekéről beszélhetünk. A hipotézisek tesztelésénél elsősorban az 1%-on szignifikáns eredményekre fókuszáltam.

⁴ <https://konzuliszolgalat.kormany.hu> (Letöltve: 2022.október 13.).

⁵ <https://www.numbeo.com/crime/rankings.jsp> (Letöltve: 2022.október 13.).

⁶ <https://www.eurofound.europa.eu/hu/data/european-quality-of-life-survey> (Letöltve: 2022. október 13.).

⁷ Az adatbázis első körös elemzését Marton Zsuzsanna, a Pannon Egyetem doktorandusza a Turizmusbiztonság Alprojekt résztvevőjeként végezte, aki disszertációtervezetét a turisták fogyasztói magatartását befolyásoló tényezők vizsgálatára alapozva írta meg, 8 turizmusbiztonsági terület elemzése mentén. https://gsdi.gtk.uni-pannon.hu/wp-content/uploads/2021/01/Disszertacio_Marton-Zsuzsanna.pdf (Letöltve: 2021. június 29.)

A Magyarország turizmusbiztonsági helyzetének értékelésével kapcsolatos adatbázist egy nemzetközi közvélemény-kutató cég állította össze. Az adatbázis egy 500 fős (266 nőt és 234 férfit tartalmazó) mintát tartalmazott, ami a magyarországi belföldi turisták 2019. novemberben és decemberben lezajlott kérdőíves lekérdezésén alapult. Az önkitöltős, online kérdőíves adatfelvételt a nemzetközi közvélemény-kutató cég saját online paneljein keresztül valósította meg. A kérdőív felépítése szokványos, szűrőkérdések segítették a válaszadók körének a leszűkítését, a mintába kerülést. Így a belföldi turisták körében végzett lekérdezés alapja az volt, hogy azon 18 év feletti válaszadók töltsék ki, akik a vizsgálatot (2019. november–december) megelőző egy évben turisztikai célból legalább egy vendégéjszakát távol töltöttek otthonuktól. Az ezt követő bevezető kérdések a turisták utazási szokásaira vonatkozó információkat tárták fel, többek között az utazás gyakoriságára, az útitársakra, az utazás módjára és a szálláshely típusára vonatkozóan. A fő kérdések, amelyek jelen tanulmány alapjait is képezik, a kockázati típusokat érintették, amelyeket előre megadott állítások mentén tudott a válaszadó értékelni. Ezek szelektív, zárt kérdések voltak, több választási lehetőséget biztosítva a kitöltőnek. A kérdőív záró kérdései a kitöltő nemére, iskolai végzettségére és foglalkozására vonatkoztak. A mintát három klaszterbe soroltam, a desztinációban (Magyarországon) vágyott közbiztonság fontossági szintjének faktorértékei alapján. Mivel ezek standardizált értékek, jól látható, hogy akiknél az átlag negatív értékű volt a klaszterképzés során, őket lehet Kockázattűrőknek, a 0 körüli átlagértékkel jellemezhető klasztert lehet a Közömbösöknek hívni, míg a pozitív átlagértékkel bíró csoportot lehet a Kockázatkerülőknek nevezni. Részletes eredményeket az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat

A minta jellemzői
Features of the sample

Megnevezés	Kockázatkerülők	Közömbösök	Kockázattűrők
N	151 (30,2%)	202 (40,4%)	147 (29,4%)
Átlagéletkor, év	48,46 (14,9) ^{a)}	47,76 (16,1) ^{a)}	45,01 (15,4) ^{a)}
Nem, %			
Férfi	23,5	40,2	36,3
Nő	35,7	41,0	23,3
Végzettség, %			
Alapfokú	38,5	34,6	26,9
Középfokú	35,7	40,4	23,9
Felsőfokú	23,8	41,2	35,0

a) A zárójelben az átlagéletkorhoz tartozó szórás szerepel.
Forrás: saját számítás.

Három klaszterbe soroltam a mintát a desztinációban vágyott közbiztonság fontossági szintje szerint. A kor ($p = 0,124$; $\eta^2 = 0,008$), egyáltalán nem, míg a nemek ($p = 0,001$; Cramer $V = 0,164$) és az iskolai végzettség ($p = 0,023$; Cramer $V = 0,107$) szignifikánsan, de gyenge erősséggel differenciált.

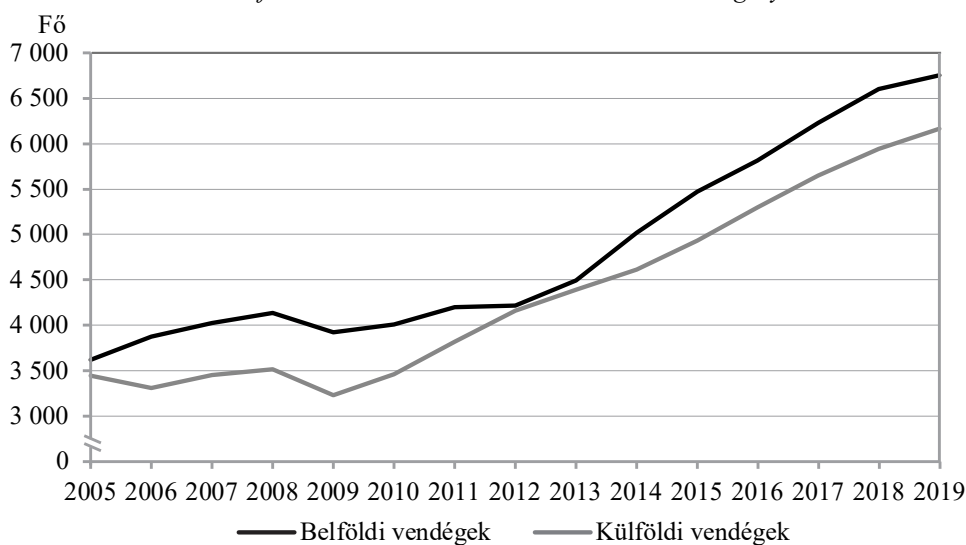
Magyarország turizmusbiztonsági kockázatainak feltárásához a közbiztonsági állítások vizsgálata állításonként, csoportokban (Kockázatkerülő, Közömbös, Kockázattűrő) és faktoronként e dimenzió mentén történt meg.

4. Eredmények

4.1. Az utazási döntésben szerepet játszó tényezők vizsgálata (a klasztercsoportok és a közbiztonsági tényezők kapcsolódásai)

1. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Magyarországon
Guest flows in commercial accommodation in Hungary

Forrás: KSH (2021) adatai alapján saját szerkesztés.

Ahogy az 1. ábra is mutatja, a kereskedelmi szálláshelyek belföldi- és külföldi-vendég-forgalma 2010-től növekvő tendenciát mutat, így fontos megismerni azokat a tényezőket, amelyek a célterületek kiválasztásában fontos szerepet játszanak. A vizsgálatban (1-es számú kérdés: Utazásai során [belföldi és külföldi egyaránt] általában mennyire fontosak az Ön számára vagy jellemzőek Önre az alábbi tényezők?) 28 pontban az utazási döntést befolyásoló és (2-es számú kérdés: Ön szerint mekkora kockázatot jelent egy turistának Magyarországon?) 33 pontban a közbiztonsági kockázati tényezőknek a biztonsággal kapcsolatos faktorait kellett a válaszadóknak értékelniük egy ötfokozatú Likert-skálán. A tényezők között általános biztonsági és a közbiztonsági állítások is megfogalmazódtak.

2. táblázat

**Az utazási döntésben szerepet játszó tényezők
közbiztonsági állítások szerinti fontossági sorrendje**

Ranking of factors influencing travel decisions according to public safety claims

Megnevezés	Biztonságos környezet	A látogatók szigorú biztonsági ellenőrzése (pl. múzeumi vagy koncertbepépés előtt)	Elkerülni a bűncselekmények által fertőzött helyszíneket	Terrorfenyegetéstől mentes legyen	Előzetesen tájékozódni az úticél biztonságáról (pl. konzuli szolgálaton keresztül)	Legyen fokozott rendőri jelenlét a pályaudvarokon, repülőtereken, forgalmasabb közlekedési csomópontokban	Az utazással járó kockázatok kiküszöbölése
Kockázatkerülők							
Átlag	4,79	4,32	4,79	4,97	4,66	4,43	4,66
Szórás	0,45	0,63	0,44	0,16	0,48	0,57	0,50
Közömbösek							
Átlag	4,45	3,47	4,56	4,42	3,56	3,37	4,26
Szórás	0,57	0,86	0,52	0,65	0,85	0,85	0,59
Kockázattűrők							
Átlag	3,60	2,57	3,35	3,36	2,65	2,55	3,40
Szórás	0,82	0,99	0,94	1,05	0,93	0,96	0,87
Teljes minta							
Átlag	4,30 ^{a)}	3,46	4,27	4,28	3,62	3,45	4,13
Szórás	0,79	1,08	0,89	0,95	1,10	1,09	0,83
Variansciaanalízis-teszt eredménye							
P-érték	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Eta ²	0,368	0,394	0,464	0,445	0,496	0,447	0,359

a) A legnagyobb átlagú összesített eredmény.

Forrás: saját számítás.

A közbiztonsági fontosság tekintetében az első két helyen a már korábban is említett tényezők végeztek (1. helyezett a biztonságos környezet, 4,30-os átlaggal, 2. helyezett az, hogy a hely terrorfenyegetettség mentes legyen, ennek átlaga 4,28), míg 3. helyen az az állítás végzett, miszerint a válaszadók olyan helyeket keresnek fel legszívesebben, ahol el tudják kerülni a bűncselekményeket (átlag: 4,27). Az utolsó helyen a pályaudvarok, repülőterek, forgalmas közlekedési csomópontok fokozott rendőri jelenlétére vonatkozó állítás szerepelt (átlag: 3,45).

Ha az általunk felállított biztonságfontossági szint szerinti csoportokat nézzük (Kockázatkerülők, Közömbösek, Kockázattűrők), akkor a Kockázatkerülők esetében az első helyre a terrorfenyegetettség alóli mentesség került, a biztonságos környezet fontossága és a bűncselekmények által sújtott helyek elkerülése mellett. Azoknál, akik Közömbösnek bizonyultak a közbiztonság fontossága kapcsán, a bűncselekmények által sújtott helyek elkerülése került az első helyre, míg akik a Kockázattűrők csoportjába tartozók szintén egy biztonságos környezetet keresnek fel a legszívesebben.

A hipotézisekben megfogalmazott állításokat alapul véve, kifejezetten a Kockázatkerülőkre koncentrálnak megállapítható, hogy az utazási döntésüket a közbiztonsági tényezők másképpen határozzák meg, mint a másik két csoport esetében. Esetükben a terrorfenyegetettség a legfontosabb biztonsági tényező, szemben a mintátlaggal, ahol az általánosabb „biztonságos környezet” fontossága dominált.

Az adatok átlag szerinti vizsgálata mellett varianciaelemzést (ANOVA) végeztem, annak érdekében, hogy a klaszterek kategóriaátlagai között fellelhető-e szignifikáns különbség. Ennek eredményeként kimutathatóvá vált, hogy erős szignifikáns eltérés van a klaszterek között a közbiztonsági állítások terén (2. táblázat). Ez azt jelenti, hogy az 1-es számú hipotézisemet el tudtam fogadni, azaz a közbiztonsági dimenziók fontossága alapján szignifikánsan meg lehet különböztetni a három csoportot.

4.2. A közbiztonsági tényezők dimenziója

A közbiztonsági tényezőket leíró 7 állítást (ezek a 3. táblázatban láthatók) főkomponens-analízissel vizsgáltam meg, varimaxforgatást alkalmazva. A KMO (Kaiser–Meyer–Olkin-)érték 0,8 feletti értéket vett fel (0,866), ez nagyon jó eredménynek számít a főkomponens-elemzéshez. A Bartlett-féle gömbölyűségi teszt szignifikáns értéke is az adatok közötti összefüggésről árulkodott. Csak az első főkomponensnek lett a sajátértéke nagyobb 1-nél, így egy főkomponenst hagytam meg, amely a variancia 55,7%-át magyarázza. Az állítások faktorsúlyai mind elérték a 0,7-es értéket, ami megfelelő szint (a legalacsonyabb érték 0,702), valamint a kommunalítások is mind 0,4 felett voltak (a legalacsonyabb érték 0,492).

3. táblázat

A közbiztonsági állítások elemzésének eredménye
The result of principal component analysis for the public safety items

Főkomponens-elemzésbe bevont változók	Faktorsúlyok
Elkerülni a bűncselekmények által fertőzött helyszíneket	0,775
Terrorfenyegetettség mentes legyen	0,769
Az utazással járó kockázatok kiküszöbölése	0,755
Biztonságos környezet	0,752
Előzetesen tájékozódni az úti cél biztonságosságáról (pl. konzuli szolgáltatón keresztül)	0,740
Legyen fokozott rendőri jelenlét a pályaudvarokon, repülőtereken, forgalmasabb közlekedési csomópontokban	0,730
A látogatók szigorú biztonsági ellenőrzése (például múzeumi vagy koncert belépés előtt)	0,702

Forrás: saját számítás.

A főkomponens-elemzés értékeivel folytattam az elemzéseket, ezek standardizált értékeket vetek fel, azaz 0 az átlaguk és 1 a szórásuk.

A közbiztonsági dimenzió esetében sokkal erősebb szignifikáns eltérést tapasztaltunk, mint ha csupán az állításokat nézzük. A Kockázatkerülők számára a legfontosabb tényező a közbiztonsági dimenzió. Ennek okán a 2-es számú hipotézisemet is el tudtam fogadni, mert a közbiztonsági dimenzió szignifikánsan fontosabb a Kockázatkerülők, mint a többi csoport számára.

4. táblázat

**Az utazási döntésben szerepet játszó tényezők
közbiztonsági faktor szerinti fontossági sorrendje**
Ranking of factors influencing travel decisions by public safety factor

Klaszterek		Közbiztonsági dimenzió
Kockázatkerülők	átlag	0,99
	szórás	0,38
Közömbösek	átlag	0,14
	szórás	0,41
Kockázattűrők	átlag	-1,21
	szórás	0,72
Teljes minta	átlag	0,00
	szórás	1,00
Varianciaanalízis-teszt eredménye	p-érték	0,000
	eta ²	0,737

Forrás: saját számítás.

4.3. Az észlelt közbiztonsági kockázat dimenziója

A főkomponens-elemzést az észlelt közbiztonsági kockázat mérésével (2-es számú kérdés: Ön szerint mekkora kockázatot jelent egy turistának Magyarországon... ?) folytattam le, ahol 6 állítást vontam be az elemzésbe. Ekkor sajátérték alapján, 60,2%-os magyarázott varianciával, 1 főkomponenst hoztam létre. A faktorsúlyok mindegyike 0,6 feletti (a legalacsonyabb érték 0,678), míg a kommunalítások mindegyike 0,4 feletti voltak (a legalacsonyabb érték 0,459). A KMO-érték 0,884, a Bartlett-féle gömbölyűségi teszt eredménye szignifikáns volt, így a faktor ekkor is jól illeszkedik a mintára (5. táblázat). A kapott standardizált értékekkel folytattam az elemzést a hipotézistesztelés során.

5. táblázat

A közbiztonságikockázat-észlelés elemzésének eredménye

The result of principal component analysis for the public safety risk perception items

Főkomponens-elemzésbe bevont változók	Faktorsúlyok
Éjszaka az utcán tartózkodni	0,826
A turisztikai zónát elhagyni	0,816
Egyedül sétálni egy parkban	0,807
Tömegrendezvényen részt venni (fesztivál, koncert, felvonulás)	0,795
Biztonsági ellenőrzésen (múzeumon, koncerten) átesni	0,721
Zsebtolvajok áldozatává válni	0,678

Forrás: saját számítás.

6. táblázat

A közbiztonságikockázat-észlelés esetében mért, klaszterek szerinti eltérések

Differences by cluster for public safety risk perception

Klaszterek	Közbiztonságikockázat-észlelés dimenziója	
Kockázatkerülők	átlag	-0,06
	szórás	1,07
Közömbösek	átlag	-0,03
	szórás	0,95
Kockázattűrők	átlag	0,10 ^{a)}
	szórás	0,98
Teljes minta	átlag	0,00
	szórás	1,00
Varianciaanalízis-teszt eredménye	p-érték	0,347
	eta ²	0,004

a) A legnagyobb átlagú összesített eredmény.

Forrás: saját számítás.

A közbiztonságikockázat-észlelés esetében is szignifikáns eltéréseket tapasztaltam a három klasztercsoport összefüggésében. Azonban a várakozásokhoz képest nem a Kockázatkerülők észlelték a legmagasabb kockázatot, hanem a Kockázattűrők (6. táblázat). Meg kell említeni, hogy ezek az eltérések nem voltak szignifikánsak. Így a 3-as számú hipotézisemet nem tudtam elfogadni, mert Kockázatkerülők csoportja nem észlel szignifikánsan magasabb közbiztonsági kockázatot, mint a többi csoport.

4.4. A további kockázateszlelés értékelése

A főkomponens-elemzést további dimenzió vizsgálatával folytattam. Arra voltam kíváncsi, hogy bár a közbiztonsági kockázateszleléshez nem tartoztak szignifikáns eltérések, egy belföldi utazás során könnyen előfordulhatnak árnyaltabb kockázateszlelések is. Így az észlelt pénzügyi/tranzakciós kockázat mérésével (2-es számú kérdés: Ön szerint mekkora kockázatot jelent egy turistának Magyarországon...?) folytattam a kutatást, ahol 5 állítást vontam be az elemzésbe. Ekkor sajátérték alapján, 66,9%-os magyarázott varianciával, 1 főkomponenst hoztam létre. A faktorsúlyok mindegyike 0,6 feletti (a legalacsonyabb érték 0,639), míg a kommunalitások mindegyike 0,4 feletti voltak (a legalacsonyabb érték 0,408). A KMO-érték 0,871, míg a Bartlett-féle gömbölyűségi teszt eredménye szignifikáns volt, így a faktor ekkor is jól illeszkedik a mintára (7. táblázat). A kapott standardizált értékekkel folytattam az elemzést a hipotézisvizsgálás során.

7. táblázat

A pénzügyi/tranzakciós kockázateszlelés elemzése
*Result of principal component analysis
 for the financial/transactional risk perception items*

Főkomponens-elemzésbe bevont változók	Faktorsúlyok
Pénzt váltani	0,865
Bank automatából készpénzt felvenni	0,862
Bankkártyával fizetni	0,859
Készpénzzel fizetni	0,840
Csak bankkártyás fizetésre készülni	0,639

Forrás: saját számítás.

Az eredményekben szignifikáns eltérést tapasztaltam, de ismét a Kockázattűrők észlelték a legnagyobb pénzügyi/tranzakciós kockázatot (8. táblázat). Ekkor az ANOVA-teszt-statisztika nem mutatott erős eltéréseket (az η^2 0,023 volt). Mindezek alapján amellet, hogy a 4-es számú hipotézisemet elutasítottam – mi-

vel nem a Kockázatkerülők észlelték a legmagasabb pénzügyi/tranzakciós kockázatot –, az is kiderült, hogy a Kockázatkerülők számára a közbiztonsági tényezők megléte fontos volt, de ezt követően ők már nem is észleltek annyi kockázatot, mint a másik két csoport tagjai. Ez azt jelentheti, hogy a belföldi utazás esetében a belföldre történő utazás választása az, ami a közbiztonságot garantálni tudja azok számára, akiknek mindez fontos (Kockázatkerülők csoportja), így pedig a specifikusabb kockázatészlelések is jobban háttérbe kerülhettek.

8. táblázat

A pénzügyi/tranzakciós kockázatészlelés esetében mért, klaszterek szerinti eltérések
Cluster differences measured for financial/transactional risk sharing

Klaszterek		Pénzügyi/tranzakciós kockázatészlelés dimenziója
Kockázatkerülők	átlag	-0,15
	szórás	1,03
Közömbösek	átlag	-0,06
	szórás	0,95
Kockázattűrők	átlag	0,23 ^{a)}
	szórás	1,01
Teljes minta	átlag	0,00
	szórás	1,00
Varianciaanalízis-teszt eredménye	p-érték	0,003
	eta ²	0,023

a) A legnagyobb átlagú összesített eredmény.
 Forrás: saját számítás.

4.5. A kockázatészlelés területeinek összehasonlítása

Végezetül az 5-ös számú hipotézisemet vizsgáltam meg. Ekkor páros t-próbával arra voltam kíváncsi, hogy a közbiztonsági kockázatot veszélyesebbnek észlelik-e mindegyik csoportban az alanyok, mint a pénzügyi/tranzakciós kockázatot. Az eredmények azt mutatják (9. táblázat), hogy a kockázatészlelési dimenziók szintjén van különbség, de az csak a Kockázattűrők esetében szignifikáns, és ők jobban is tartanak a pénzügyi/tranzakciós kockázatoktól, mint a közbiztonsági faktoroktól. Ehhez kapcsolódik az is, hogy számukra a közbiztonsági tényezők meglétének fontossága előzetesen is kevésbé elsődleges, mint a Kockázatkerülők számára volt. A Kockázatkerülők esetében nem szignifikáns az eltérés, de ők a közbiztonsági kockázatoktól féltek jobban, mint a pénzügyi/tranzakciós kockázatoktól. Ez pedig azt jelenti, hogy az 5-ös számú hipotézisemet szintén el kell

vetnem, mert nem észlelték mindegyik csoportban magasabbnak a közbiztonsági kockázatokat az alanyok. Ez arra utal, hogy a klasztereket a belföldi turisták esetében nem a közbiztonsági dimenziók fontosságának megítéléséhez érdemes igazítani, hanem az eltérő, általánosabb és specifikusabb kockázateszlelések alapján kialakítani.

9. táblázat

A kockázateszlelés faktorai közötti eltérések vizsgálata
Examining the differences between risk perception factors

Megnevezés	Közbiztonsági kockázateszlelés dimenziója	Pénzügyi/ tranzakciós kockázateszlelés dimenziója	Eltérés P-értéke	Cohen-féle d
Kockázatkerülők				
Átlag	-0,06	-0,15	0,081	-0,143
Szórás	1,07	1,03		
Közömbösek				
Átlag	-0,03	-0,06	0,417	-0,057
Szórás	0,95	0,95		
Kockázattűrők				
Átlag	0,10	0,23	0,008	0,223
Szórás	0,98	1,01		

Forrás: saját számítás.

Összességében megállapítható, hogy az elemzések során a 3 klaszter (Kockázatkerülők, Közömbösek és Kockázattűrők) itt is megkülönböztethető, ugyanúgy, mint „a Magyarországra érkező külföldiek turizmusbiztonsággal kapcsolatos percepcióinak” (Tokodi, 2022) vizsgálata során. A kimutatások szerint a Kockázatkerülők csoportja számára voltak a biztonsági dimenziók a legfontosabbak. Nincs eltérés azonban a közbiztonsági kockázatok észlelése terén, de ennek az is az oka, hogy nagyon alacsonyok az átlagok, azaz a csoportok nem érezték a belföldi utazást kockázatosnak ilyen téren.

Izgalmas eredményeket hoztak a vizsgálat során a pénzügyi/tranzakciós területeket érintő kérdések feldolgozása, vizsgálva az olyan pénzügyi félelmeket, mint a pénzváltás, a készpénzfelvétel automatából, a bankkártyás fizetés, a készpénzes fizetés és a csak bankkártyás fizetés lehetőségeit. A kockázatelemzés dimenzióban szignifikáns volt az eltérés az említett klaszterek között, de az elemzések alapján pont a Kockázattűrők esetében mutatható ki a pénzügyi/tranzakciós kockázattól való félelem, és nem a Kockázatkerülők esetében, mint ahogyan a hipotézisem során azt feltételeztem. Mindamellet, hogy a Koc-

kázattűrők csoportja alapvetően nem izgul a közbiztonság hiánya miatt, nem is tart tőle, de a fent említett pénzügyi/tranzakciós kockázateszlelés dimenzió azért kelt bennük félelmet.

A kétféle kockázateszlelés terén pedig szintén csak a Kockázattűrőknél van szignifikáns eltérés, és ők jobban is félnek a pénzügyi/tranzakciós kockázatoktól. A Kockázatkerülőknél nem szignifikáns az eredmény, viszont ők a közbiztonsági kockázatoktól félnek némileg jobban.

5. Összefoglalás

A Magyarországra érkező külföldiek turizmusbiztonsággal kapcsolatos percepciói című kutatómunka folytatásaként a belföldi turisták körében végzett felmérés eredményeinek a bemutatására irányuló értekezés készítése volt az a cél, amely részleteiben vizsgálta a belföldi turisták, valamint a külföldre utazó magyarok biztonságérzetének dimenzióit egy 500 fős minta alapján. Matematikai-statisztikai elemzések (Ward-módszer, varianciaanalízis, páros t-próba, alapstatisztikák) során azonosítani próbáltam a biztonságérzetükben szerepet játszó főbb tényezőket, a közbiztonsági faktora szerepét az utazás során felmerülő kockázati tényezőkre.

A kimutatott eredmények a gyakorlati felhasználás lehetőségeit is mutatták, feltárva azon területeket, ahol államigazgatási, rendészeti szinten is beavatkozni, avagy megelőzési feladatokat elvégezni szükséges, mint például a bűnmegelőzés területe, a környezeti biztonság megteremtése, valamint a fogyasztóvédelmi szabályok még szigorúbb ellenőrzése, betartatása, a pénzügyi/tranzakciós kockázatok feltárása. „Érzékeny” biztonsági területként a külföldiek körében végzett vizsgálatokhoz hasonlóan a belföldi turisták biztonságérzetének feltárását megcélzó kutatás során is a bűncselekmények által fertőzött helyszínektől és a terrorfenyegetettségtől való félelem, valamint a biztonságos környezet fontossága jelent meg. E tényezők felismerése meghatározó fontosságú hazánk mint választott turisztikai desztináció erősítése érdekében. A pénzügyi/tranzakciós kockázatok vizsgálata a turizmusbiztonság gazdasági vetületeit tekintve iránymutató lehet további ezirányú vizsgálatok lefolytatására, lévén, hogy az elemzések során egy szofisztikáltabb dimenzió utasította el az előirányzott feltevéseket. A pénzügyi/tranzakciós kockázatoktól való félelem további vizsgálata tehát aktuális kutatási téma lehet a jelenlegi hazai inflációs helyzetben is.

Az utazási döntésben szerepet játszó tényezők vizsgálata során a közbiztonsági állítások sorában megtalálható volt azon kockázatok köre is, amelyeknek bekövetkeztére Magyarországon viszonylag kevés esély van (pl. terrorfenyegetettség). Ennek ellenére a megkérdezett turisták válaszai alapján az összesített adatokat tekintve a második helyen a terrorcselekményektől való félelem vált kimutathatóvá, holott hazánk terrorfenyegetettségétől alapvetően mentes. Így elemzésem folyamán bebizonyosodott az is, hogy egy biztonsági tényező közvetlen érintettség nélkül is tud kimagasló hatást gyakorolni (Sönmez–Graefe, 1998; Richter–Waugh, 1986).

A tanulmány eredményei is jól szemléltetik, hogy az egyes turizmusbiztonsági kockázatok az adott desztinációknak fontos megismerniük és azok célirányos csökkentése érdekében cselekedniük. Jóllehet a vizsgálatok eredményeit azok időtávja miatt nem befolyásolta a világban terjedő Covid19-járvány és az Ukrajnában zajló háború, már az elmúlt két évtizedben történt negatív események (terrorcselekmények, környezeti katasztrófák, járványok, pénzügyi válság) is komoly változásokat hoztak a világ turizmusában, így Magyarország tekintetében is.

Köszönetnyilvánítás

Az adatbázis a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. Turizmusbiztonság Alprojekt keretében készült. A többváltozós matematikai-statisztikai elemzést Kökény László, a Budapesti Corvinus Egyetem tanársegédje segítette. A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Irodalom

- Balázs A. (2003): *A XV. kerület bűnügyi földrajza*. „A magyar közigazgatás fejlesztése” című pályázatra készített dolgozat. 25. o.
- Balla J. (2013): *A biometrikus adatokat tartalmazó úti és személyazonosító okmányok biztonságnövelő hatása a határ- és közbiztonság alakulására*. Doktori (PhD-) értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 23. o.
- Banász Zs. (2019): Hazánk közbiztonsága nemzetközi összehasonlításban. *Hadtudomány. A Magyar Hadtudományi Társaság folyóirata*. 29. évf. 1–2. sz. 112–120. o.
- Bauer A. – Berács J. – Kenesei Zs. (2007): *Marketing-alapismeretek*. Aula Kiadó, Budapest.
- Bigné, J. E. – Sánchez, M. I. – Sánchez, J. (2001): Tourism image, evaluation variables and after purchase behaviour: inter-relationship. *Tourism Management*. Vol. 2. pp. 607–616.
- Birkner Z. – Marton Zs. – Keller K. (2018): Az innováció értelmezése a turizmusbiztonság területén – különös tekintettel az oktatás és a kutatás területére. *Rendőrségi Tanulmányok*. 1. évf. 3. sz. 71–80. o.
- Boda J. (főszerk.) (2020): *Rendészettudományi Szaklexikon*. Dialóg Campus, Budapest.

- Bódis G. – Michalkó G. (2017): Jöttünk, láttunk, visszatérünk: a visszatérő turisztikai forgalom. *Területi Statisztika*. 57. évf. 3. sz. 295–310. o. <https://doi.org/10.15196/TS570303>
- Bujdosó Z.– Remenyik B. (2008): A hazai turisták életminőségének a feltérképezése az Észak-Magyarország Régióban. In: Dávid L. (szerk.): *A turizmus szerepe az Észak-Magyarország Régióban I–II*. 40–48. o. Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös.
- Cox, D. F. (ed.) (1967): *Risk Taking and Information Handling in Consumer Behavior*. Division of Research, Graduate School of Business Administration, Boston, MA, USA.
- Cunningham, S. M. (1967): The Major Dimensions of Perceived Risk. Cox, D. F. In: *Risk Taking and Information Handling in Consumer Behavior*. Boston, Graduate School of Business.
- Dávid L.– Bujdosó Z. – Tóth G. (2008): Tourism planning in the Hajdú-Bihar – Bihar Euroregion. In: Süli-Zakar I. (szerk.): *Neighbours and partners: on the two sides of the border* pp. 323–332., Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Dávid L. – Molnár F. – Bujdosó Z. – Dereskey A. (2007): Biztonság, terrorizmus, turizmus. *Gazdálkodás*. 51. évf. 20. sz., különkiadás, 160–166. o.
- Ernszt, I. (2016): „Sullen Shadows Under the Blue Sky” – Some Remarks about the Dark Side of Tourism and the International Legal Protection. In: Németh K. (szerk.): *I. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia*. Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz. Konferenciakötet. 98–106. o.
- Ernszt I. (2018): „Fény és árnyék” nemzetközi kitekintésben: A turizmus két oldala - nemcsak a turista lehet áldozat... *Turizmus Bulletin*. 18. évf. 2. sz. 21. o. <https://doi.org/10.14267/TURBULL.2018v18n2.3>
- Garg, A. (2015): Travel Risks vs Tourist Decision Making: A Tourist Perspective. *International Journal of Hospitality & Tourism Systems*. Vol. 8. No. 1. pp. 1–9.
- Garner, S. J. (1986): Perceived risk and information sources in services purchasing. *The Mid-Atlantic Journal of Business*. Vol. 24. No. 2. pp. 49–58.
- Gönczöl K. (1999): A közbiztonsághoz való jog az emberi jogok körében. *Kriminológiai és kriminálisztikai tanulmányok* 36. 10–22. o.
- Hall, C. M. – Timothy, D. J. – Duval, D. T. (2004): Security and Tourism. Towards a New Understanding? *Journal of Travel & Tourism Marketing*. Vol. 15. No. 2–3. pp. 1–18.
- Hautzinger Z. (2019): Külföldiekkel szembeni büntetőeljárás? *Miskolci Jogi Szemle*. 14. évf. 2., különszám 1. kötet 349–358. o.
- Henderson, J. C. (2007): *Tourism Crises: Causes, Consequences and Management*. USA, Butterworth – Heinemann.
- Irk, F. (2008): Szituációs bűnmegelőzés lakóövezetekben. In: Barabás T. (szerk.): *Épített környezet – Bűnözés – Szituációs bűnözés. A lakótelepi bűnmegelőzés alapkérdései*. OKRI, Budapest, 78–106. o.
- Jacoby, J. – Kaplan, L. B. (1972): The Components of Perceived Risk. Proceedings of the Third Annual Conference of the Association for Consumer Research, eds. M. Venkatesan, Chicago, IL: Association for Consumer Research. pp. 382–393. <https://www.acrwebsite.org/volumes/12016/volumes/sv02/SV-02> (Letöltve: 2019. május 08.).
- Jeng, J. – Fesenmaier, D. R. (2002): Conceptualizing the travel decision-making hierarchy: a review of recent developments. *Tourism Analysis*. Vol. 7. pp. 15–32.
- Kozma G. (1997): Társadalmi-gazdasági hatások. In: Kerényi A. (szerk.): *A Debreceni Nagyerdei Park Rendezési Tervének várható környezeti, ökológiai és társadalmi hatásai*. Debreceni Egyetem, Debrecen, 157–163. o.

- Kökény L. (2022): *Fogyasztói kockázatészlelés vizsgálata a turisztikai célú utazásvásárlás során a COVID-19 pandémia árnyékában*. Doktori értekezés. Budapest.
http://phd.lib.uni-corvinus.hu/1241/1/Kokeny_Laszlo_dhu.pdf (Letöltve: 2022. október 21.).
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH) (2021): *A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Magyarországon*. https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0017.html
(Letöltve: 2022. február 16.).
- Madai S. (2010): Gondolatok a család néhány kriminológiai aspektusáról. *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis* 8. sz. 161–179. o.
- Madai S. (2011): *A család büntetőjogi értékelése* HVG ORAC, Budapest.
- Malhotra, N. K. – Simon, J. (2009): *Marketingkutató*. Akadémiai Kiadó Zrt.
- Mansfeld, Y. – Pizam, A. (2006): Tourism Security and Safety: From Theory to Practice. In: Mansfeld, Y. – Pizam, A. (eds): *Tourism, Safety and Security*. Burlington MA. pp. 139–141.
- Marton Zs. – Birkner Z. – Keller K. – Berkesné R. N. (2018): A turizmusbiztonságban rejlő marketing és menedzsment implikációk. *Turizmus Bulletin*. 18. évf. 2. sz. 12–20. o.
<https://doi.org/10.14267/TURBULL.2018v18n2.3>
- Mátyás Sz. (2016): A külföldi bűnelkövetők területi és strukturális jellemzői Magyarországon. In: Hautzinger Z. (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. 75–88. o. MRTT, Budapest.
- Mátyás Sz. (2020): A turisták sérelmére elkövetett jogsértések. In: Michalkó G. – Németh J. – Ritecz Gy.: *Turizmusbiztonság*. Dialog Campus, Budapest, 178. o.
- Mátyás Sz. – Németh J. – Ritecz Gy. (2020). A turizmusbiztonság társadalmi és gazdasági összefüggéseinek statisztikai vizsgálata. *Területi Statisztika*. 60. évf. 5. sz. 567–580. o.
<https://doi.org/10.15196/TS600503>
- Michalkó G. (1996): A nemzetközi turizmus bűnözésföldrajzi aspektusai Budapesten. *Belügyi Szemle*. 34. évf. 11. sz. 12–30. o.
- Michalkó G. (2012): *Turizmológia*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Michalkó G. (2020): A biztonság szerepe a turizmus rendszerében. In: Michalkó G. – Németh J. – Ritecz Gy.: *Turizmusbiztonság*. Dialog Campus, Budapest, 9–14. o.
- Miguéns, J. – Baggio, R. – Costa, C. (2008): Social Media and Tourism Destinations: TripAdvisor Case Study. *Advances in Tourism Research*. May 26–28, Aveiro, Portugal.
- Moliner, M.A. – Sánchez, J. – Rodríguez, R. M. – Callarisa, L. (2006): Relationship quality with travel agency: The influence of the post-purchase perceived value of tourism package. *Tourism and Hospitality Research*. Vol. 7. No. 3–4. pp. 194–211.
- Molnár Cs. – Remenyik B. (2019): A megasportesemények turisztikai hatásai Magyarországon. *Területi Statisztika*. 59. évf. 3. sz. 300–327. o. <https://doi.org/10.15196/TS590303>
- Németh J. (2020): Turizmusbiztonság Magyarországon. In: Michalkó G. – Németh J. – Ritecz Gy.: *Turizmusbiztonság*. Dialog Campus, Budapest, 443–460. o.
- Nugraha, A. – Hamin, H – Elliott, G. (2016): Tourism destination decisions: the impact of risk aversion and prior experience. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. Vol. 21. No. 12. pp. 1274–1284.
- Reisinger, Y. – Mavondo, F. (2005): Travel Anxiety and Intentions to Travel Internationally: Implications of Travel Risk Perception. *Journal of Travel Research*. Vol. 43. pp. 212–225.
- Richter, L. K. – Waugh, W. L. (1986): Terrorism and Tourism as Logical Companions. *Tourism Management*. Vol. 7. pp. 230–238.
- Ritecz Gy. (2018): Nemzetközi mobilitás és a turizmus hatásai. *Határrendészeti Tanulmányok*. 15. évf. 4. sz. 25–57. o.
- Ritecz Gy. – Sallai J. (2004): A Magyar Köztársaság államhatárának bűnügyi földrajza 2000–2002-ben. In: *EU-tanulmányok IV*. Nemzeti Fejlesztési Hivatal, Budapest, 763–799. o.

- Sajtos L. – Mitev A. (2007): *SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Alinea Kiadó.
- Sönmez, S. F. – Graefe, A. R. (1998): Influence of terrorism risk on foreign tourism decisions. *Annals of Tourism Research*. Vol. 25. No. 1. pp. 112–144.
- Stone, R. N. – Grønhaug, K. (1993): Perceived Risk: Further Considerations for the Marketing Discipline. *European Journal of Marketing*. Vol. 27. pp. 39–50.
<https://doi.org/10.1108/03090569310026637>
- Tarlow, P. E. (2014): *Tourism Security. Strategies for Effectively Managing Travel Risk and Safety*. Butterworth-Heinemann, Elsevier.
- Taylor, J. W. (1974): The Role of Risk in Consumer Behavior. *Journal of Marketing*. Vol. 38. pp. 54–60.
- Teitler-Regev, S. – Tavor T. (2018): Decision-making in daily life and in tourism. *Israel Affairs*. Vol. 24. No. 3. pp. 467–481.
- Tokodi P. (2022): A Magyarországra érkező külföldiek turizmusbiztonsággal kapcsolatos percepciói. *Turizmus Bulletin*. 22. évf. 2. sz. 14–26. o.
<https://doi.org/10.14267/TURBULL.2022v22n2.2>
- Tokodi P. – Ritecz Gy. (2020): Szervezett bűnözés és a turisták biztonsága. In: Michalkó G. – Németh J. – Ritecz Gy.: *Turizmusbiztonság*. Dialog Campus, Budapest, 219–232. o.
- Van Niekerk, M. – Pizam, A. (2015): How do Terrorism and Tourism Co-exist in Turbulent Times? In: Glaser, K. (ed.): *Terrorism and the Economy. Impacts on the Capital Market and the Global Tourism*. Ed 1. Chapter 6.
- Yang, E. C. L. – Nair, V. (2014): Tourism at risk: A Review of Risk and Perceived Risk in Tourism. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*. Vol. 3. No. 2. pp. 239–259.
- Zsarnoczky, M. (2017): The Future of Sustainable Rural Tourism Development – Impact of Climate Change. *Annals of the Polish association of agricultural and agribusiness economists*. Vol. 19. No. 3. pp. 337–344.